

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, преподавател в Нов български университет, департамент „Музика“ – професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,

за *дисертационния труд* на **Алия Сахл Хансе**

докторант в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Факултет „Музикална педагогика“, Катедра „Класическо и поп и джаз изпълнителско изкуство“

с научен ръководител: доц. д-р Пламен Първанов на тема:

ТЕОРЕТИКО-АНАЛИТИЧНИ АСПЕКТИ НА ЕДИНСТВОТО МЕЖДУ ПОЕЗИЯ И МУЗИКА В СОЛОВИТЕ ХУДОЖЕСТВЕНИ ПЕСНИ НА ИВАН СПАСОВ

за *присъждане образователна и научна степен „ДОКТОР“*

в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,

Биографични данни

Алия Сахл Хансе завършва НУИ „Панайот Пипков“ в гр. Плевен. В 2012 започва обучението си по дирижиране в магистърската програма на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ гр. Пловдив. През 2017 се дипломира като диригент. От 2012 също е специализант и актриса в детско-юношески театрални представления към театрална студия „А’парт“. От 2016 започва диригентска практика в Академичния оперен театър на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ под ръководството на проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак и доц. д-р Пламен Първанов. Има присъдени Втора награда в 16-ти академичен конкурс „Йохан Себастиан Бах и неговото съвремие“ (2016) в категория „Пиано (задължителен инструмент)“ и Първа награда в категория „Камерни ансамбли“ като диригент на Вокален ансамбъл „Pro belcanto“ към Академичния оперен театър. Концертира активно като диригент на „Pro belcanto“, Симфоничния оркестър на НУМТИ „Добрин Петков“ и като реализатор на постановките: „Бастиен и Бастиена“ от В. А. Моцарт (2017); „Комарджията“ („Играчът“) от Луиджи Керубини, която взема участие в Първи фестивал на камерната опера в гр. София (2019); „Ба-та-клан“ от Жак Оффенбах с премиера за България и участие във Втори фестивал на камерната опера, гр. София (2020). От 15.09.2020 е назначена като асистент-преподавател в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ в катедра „Класическо и поп и джаз изпълнителско изкуство“. Активно участва в „Пролетни научни четения“, Международна научна конференция към АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, и публикувани статии в Академичното културно-информационно издание „Арт спектър“. Диригент е на Девическа хорова формация „Евмолпея“; Мъжки хор „Стефка Благоева“ (и двете формации са в гр. Пловдив) и Мъжки камерен хор „Панагюрци“, гр. Панагюрище.

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита на заседание на катедра „Класическо и поп и джаз изпълнителско изкуство“ към АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, състояло се на 16.03.2021. Съдържа общо 242 страници, които включват: увод, четири глави¹, заключение, библиография, приносни моменти, три приложения:

¹ **Първа глава. Обзор на литературата** (1.1. Някои важни процеси и явления в контекста на световната музикална култура от ХХ в. 1.2. Българската музикална култура и композиторите от ХХ в. 1.3. Композитора Иван Спасов в аспекта на музикалната култура на ХХ в. 1.4. Литературен обзор в контекста на вокалната и вокално-инструментална музика в творчеството на Иван Спасов – Вокално-инструментално творчество. Акапелно духовно творчество. Хорово творчество. Художествени песни. Заключение и изводи). **Втора глава. Портрет на твореца** (2.1. Основни житейски позиции и творчески възглед. 2.2. Периодизация на творчеството. Заключение и изводи). **Трета глава. Анализи на поетичния материал в соловите художествени песни на Иван Спасов** (Заключение и изводи). **Четвърта глава. Музикален анализ на песните за глас и акомпанимент в творчеството на Иван Спасов** (4.1. Солови художествени песни – обзор. 4.2. Анализи на музикалния строеж – Ранни солови художествени песни на Иван Спасов. Развитието на жанра през 60-те години. Соловите песни от 70-те години. Особенности в строежа и тематиката на творбите от 80-те и 90-те години. Обобщение и изводи.

(взети интервюта с Василка Спасова, Роксана Богданова и Зорница Петрова; Нотни партитури)²; списък на научните публикации по темата на изследването и използвана литература (съдържаща 113 заглавия).

Първата глава предлага обзор на литература, в която има изследвания на музикалната култура на XX век (световна и съпоставена с българската), както и на творчеството на Иван Спасов като част от нея. Фактологично са представени публикации, мнения, отзиви и критики за вокалното и вокално-инструменталното творчество на Иван Спасов.

Втората глава фокусира вниманието върху композитора Иван Спасов. Направен е портрет на твореца (от гледната точка на докторанта) и периодизация на вокалните и вокално-инструментални негови творби като се ползва основно личната публицистика на Иван Спасов, която е като негова изповед. **В третата глава** докторантът прави анализ на поетичните текстове, използвани от композитора; на въздействието, което композиторът постига чрез тях, пречупено през личните възприятия и идейно-естетическите ценности, принципи и подходи на Спасов. Разкрива се отношението на композитора към поетиката.

Четвърта глава съдържа словесни и музикални анализи на основата на триединството текст-глас-акомпанимент на всички песни от разглеждания жанр в хронологичен ред, систематизирани и теоретично интерпретирани. Вследствие на направените анализи са оформени изводи и заключения, които разкриват богатство на идеи и пътя на развитие в тяхната художествена реализация от Иван Спасов.

В приложенията към труда са поместени интервюта с проф. Василка Спасова, проф. Роксана Богданова и доц. д-р Зорница Петрова и нотни партитури на непубликувани песенни творби – „Четири песни за сопран и пиано“ по стихове на Димчо Дебелянов; „Четири песни за сопран и пиано“ по стихове на Николай Лилиев; „Пет поеми по Аполинер“; „За кого бият камбаните“ по Иван Здравков; „Четири песни за сопран и пиано“ по Пол Елюар и „Триптих по Емили Дикинсън“.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Актуалността на настоящия труд се определя от изследователския интерес към композиторите от XX век и в частност към Иван Спасов. **Мотив** за избор на темата е личният интерес на докторанта към развитието на камерните вокални жанрове в българската музика. **Обект** на анализ са соловите художествени песни за глас и акомпанимент в творчеството на Иван Спасов. **Предмет** на изследването е спецификата в словесните, драматургични и технологични особености при изграждането на песенните партитури на композитора. Неразривното единство на поезията и музиката в жанра на вокалната лирика, проявени през личния му светоглед. **Цел** на труда е да се систематизира жанрът на соловата художествена песен в творчеството на Иван Спасов. Да се направят теоретични разработки върху творбите. Да бъдат отпечатани някои от непубликуваните до момента солови песни, за да имат практическа приложимост и да се увеличи изпълнителският интерес към тях. **Поставените задачи** се определят от поставените цели: изследване на мястото и значението на соловите вокални творби в творчеството на Иван Спасов; хронологично извеждане на соловия вокален жанр в творчеството на Спасов; опит за периодизация на творчеството; анализи на поетичния материал и на соловите художествени песни на Иван Спасов.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Вокалните творби заемат централно място в творчеството на Иван Спасов, които са приноси за културното ни наследство. Трудностите при работа с творчеството на композитора са и заради „...отказът от тонално мислене, направен още през първото творческо десетилетие, е едно отърсване от ненужни окови, акт, на чиято база

² Четири песни за сопран и пиано (1957); Четири песни за сопран и пиано (1962); Пет поеми по Аполинер за сопран и камерен оркестър (1968); „За кого бият камбаните“ – Триптих за сопран и пиано (1982); Четири песни за сопран и пиано (1982); Триптих за сопран и пиано (1992).

равнопоставеността на 12-те тона се възприема като своеобразна либерализация в претворяването на композиционните средства“ (цитат на докторанта), което поставя повече изисквания пред теоретичите. **Методите** на изследване на докторанта са теоретико-познавателен и аналитичен. Трудът няма амбицията да потърси нови понятия, на основата на утвърдени такива. Изследването представя соловите песни, инспирирани от словото, за тяхното музикално изграждане. В този контекст са заимствани и термини, присъщи за литературата. Подходът при тълкуването им е обоснован от гледна точка на смисловото съдържание на текстовете. Разгледани са някои аспекти на взаимодействие между глас и акомпаниращ инструмент (най-често пиано или камерен ансамбъл), както и подчинението им на поетичния текст. Трудът не изчерпва всички възможни изследователски аспекти по отношение на избрания обект, защото *„Стилът на композитора се характеризира със субективизъм и ярка индивидуалност, разкриваща най-съкровените и лични идеали в светоусещането, произлизащи от обвързаността между неговия житейски и творчески път. Музиката му е калейдоскоп от светли и тъмни нюанси, от движение и статика, от вълнение и спокойствие. С оригиналните си идеи, нестандартни средства, премерена чувственост и философска задълбоченост големият композитор вдъхва живот на творбите си.“* (цитат на докторанта)

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Докторантът е достигнал до някои изводи за лиричното вокално творчество на Иван Спасов: *„Художественото ниво, до което Спасов издига музикалната интерпретация на поетичния текст в соловите си песни, е забележително. Линията на гласа изхожда от естествения говор като обогатява изразителността на словото с тънък усет към детайлите. Организацията на музикалните изразни средства фиксира интонации и дъхове съобразно образно–емоционалното състояние в избрания художествен текст. Ритмичната организация също е продиктувана от логическата бързина на изказа и съответстващата енергия. Благодарение на конструктивните качества на вокалната партия, смисълът и посланието от текста неминуемо излизат на преден план и кристализират образа. Постигната е симбиоза.“* (цитат на докторанта)

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Алия Хансе е коректна в своите цитирания. Използва за основа библиография, върху която е изградила и доказала своята теза.

Приноси на дисертационния труд

1. Това е първото цялостно и систематизирано представяне на художествените песни на Иван Спасов за сопран и акомпанимент.
2. Изследването е причина за отпечатването на непубликувани до момента творби от разглеждания жанр, предоставени любезно от архива на композитора, съхранен от проф. Василка Спасова.
3. За пръв път се систематизира репертоарът за соло сопран в творчеството на композитора.
4. Изследването има практическа приложимост. Голяма част от песните са анализирани и представени за пръв път, като се подчертава тяхната значимост, с цел да се продължи изследователският и изпълнителският интерес към тях.
5. Разглеждането специално на словесните източници, използвани от композитора, подсказва тяхната високохудожествена роля и значението им за творбите и личното отношение на композитора към поетичното изкуство.
6. Приложени са интервюта, които съдържат полезни съвети при интерпретирането на художественото творчество на Иван Спасов: от диригента проф. Василка Спасова, от пианиста проф. Роксана Богданова и от изпълнителя доц. д-р Зорница Петрова.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на дисертацията и коректно предава характера на докторската работа.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава)

Нямам лични впечатления от Алия Хансе.

Публикации по темата на дисертационния труд

Докторантът има достатъчно публикации върху темата:

1. Хансе, А. *Характерни композиционни и стилови особености в някои от произведенията на Иван Спасов от периода 1965 – 1970 г.* В: Пролетни научни четения 2018 – АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив: 2018, с. 107 – 112.
2. Хансе, А. *Соловото вокално творчество на Иван Спасов в периода 1953 – 1963 г.* В: Пролетни научни четения 2018 – АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив: 2019, с. 19 – 27.
3. Хансе, А. *Индивидуалният подход на композитора Иван Спасов към словесния текст в соловите му песни.* В: Сборник с доклади от II Международна научна конференция „Наука, образование и иновации в областта на изкуството“, Пловдив: 2019, с. 140 – 147.

Мнения, препоръки и бележки

Нямам конкретни препоръки.

В заключение на това СТАНОВИЩЕ ще завърша със следната оценка:

Дейността на докторантката отговаря на наукометричните показатели за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, според Закона за развитието на академичния състав на Република България.

Дисертационният труд на **Алия Сахл Хансе**, докторант в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, Факултет „Музикална педагогика“, Катедра „Класическо и поп и джаз изпълнителско изкуство“ с научен ръководител: доц. д-р Пламен Първанов на тема: **ТЕОРЕТИКО-АНАЛИТИЧНИ АСПЕКТИ НА ЕДИНСТВОТО МЕЖДУ ПОЕЗИЯ И МУЗИКА В СОЛОВИТЕ ХУДОЖЕСТВЕНИ ПЕСНИ НА ИВАН СПАСОВ**, заедно с носените от него приноси с научни и приложни качества, както публикациите ѝ, смятам достатъчни, за да дам своята положителна оценка и да предложа на уважаемото научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, на **Алия Сахл Хансе**, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

10.05.2021, София

Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова